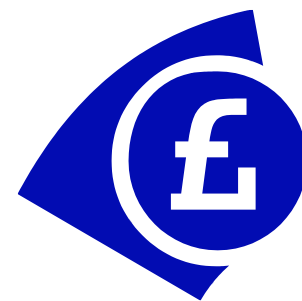

Petar Đukić, TMF, UB

Pandemija, ekonomija i energetika

Kovid kriza, ekonomski tokovi, reforme i
tranzicija energetike u Srbiji

Globalna kriza i Kovid 19

- ▶ **Naznake krize, i bez Korona-virusa,** krajem 2019.

Rizici, – dominacija ekonomskih, sve dok „đavo ne dođe po svoje“ – do neke velike katastrofe, ili pandemije:

- ▶ Posledice: **poremećaj strategija rasta**–svet i Srbija:
- ▶ Ekološka kriza, klimatske promene, potencijal energetike i novi rizici, nejednakosti, WEF od 2019. ih ne tretira kao „**neekonomske faktore**“
- ▶ Kraj 2019. još uvek Kovid „**u granicama Kine**“ (?) IMF, blaga redukcija prognoza rasta za 2019. i 2020.

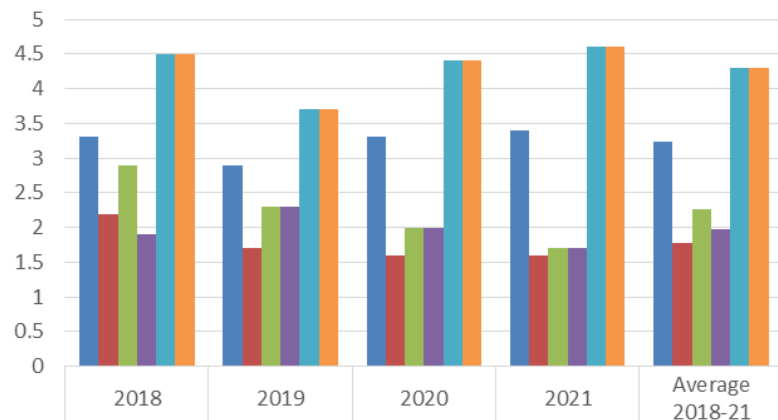
MMF, konzervativna inercija „lošeg prilagođavanja“

- ▶ Oktobarska IMF prognoza svetskog rasta za 2020. u jan. smanjena za 0,1%, u IV se nalazila na solidnom nivou od 2,9%. sa trendom ubrzanje globalnog rasta sve do solidnih 3,4%, u 2021.
- ▶ MMF: IV –3%, u V –4% , VI – 4,9
- ▶ Zapravo nema se sa čim porediti.
- ▶ SB –5,2 najveći pad od rata.

Sadašnje prognoze WB

- ▶ Svet: –3%
- ▶ Srbija –3,5%

Global data with IMF prognosis 2020-2021

■ Global output growth	3.3	2.9	3.3	3.4	3.23
■ Advanced Economies	2.2	1.7	1.6	1.6	1.78
■ USA	2.9	2.3	2	1.7	2.26
■ Euro Area	1.9	2.3	2	1.7	1.97
■ Emerging Market and Developing Economies	4.5	3.7	4.4	4.6	4.3
■ World Trade Volume (goods and services) 6/	4.5	3.7	4.4	4.6	4.3

Najava Kovid–krize i posledica

- ▶ Direktor SZO Tedros Adhanom Gebrejezus: *„Proglasili smo hitnu zdravstvenu situaciju u dobrom trenutku, 30. januara kada je ostatak sveta imao dovoljno vremena da se pripremi“*
- ▶ *Kratko vreme do pandemije, a snalaženje političkih i poslovnih odlučilaca: veoma konfuzno, egoistično, neujednačeno, panično...*
- ▶ *Ekološki odgovor Planete: jasnoća pogleda iz svemira, pohod životinja na gradove – ekološki oporavak, (?) ili je možda tako samo izgledalo.*
- ▶ *Najčešći (pogrešan) hipotetički zaključak: „ništa neće biti kao pre“! A Srbija 27. III 2020. – najzagađeniji gradovi u svetu*
- ▶ *Oštra recesija. IMF je najkonzervativniji: najpre prognoza o smanjenju stope rasta za 0,5%, a onda i do 10%.*
- ▶ *Papa Franja: „Laudato si – Fratelli tutti“, ovih dana poručuje:*
  - ▶ *– poziv na promenu načina razmišljanja i društvenu pravdu*
  - ▶ *– oštra osuda nacionalizma, nacionalnog egozma*

Odgovor zvanične Srbije

- ▶ Najpre bez prognoze, do rezultata na osnovu sektorskih procena
- ▶ **Pad**: usluga, turizma, transporta, energetike, informatike...
- ▶ Izvesnost gubitka **na izvozu**: pad pokrivenosti uvoza izvozom, obima spoljne trgovine, deviznog priliva – upitan tehnološki razvoj...
Održanje kursa
Problem: testovi istražuju očekivanja, – na osnovu iskustava prošlosti.
Istraživanja: privredna komora, NVO, lična (oštar pad)
- ▶ „**Vlada**“ čini sve da ublaži tu oštrinu – koliko **uspešno na dugi rok?**
- ▶ Srpski pad najmanji u Evropi, a najviši relativni rast. Ko se sve seća procena zvaničnika ?
- ▶ Sada **od -3% IMF, do „stanja bez pada“ (predsednik).**
Šta je od toga sve moguće?
- ▶ Američki „paket normalizacije“, evropski investicioni paket za region vredan 9 milijardi E.
  - Prvi Državni paket vredan 11% BDP, uključujući „sipanje para“, podrazumeva tri stvari:
    - **popravljanje statistike nacionalnih računa**: rast, zaposlenost...
    - **smanjivanje prilika za rast u srednjem i dugom roku,**
    - **blokada reformi – kvalitet i potencijali rasta**

Ekonomska održivost sadašnjih tokova– ključna kontroverza

Šta znači statistički rast u pogledu produktivnog zapošljavanja, investicija, tehnološkog napretka, strukturnih promena.

Prvi državni paket: 31. april: mere Kovid–ekonomije u Srbiji:

- **ne plaćajte račune!**
- **suspenzija kreditnih obaveza**
- **suspenzija obaveze poreza i PIO** za poslodavaca
- **neselektivna pomoć poslodavcima**, najpre 3 minimalca, po radniku, uz uslov zadržavanja 90% zaposlenih
- ***Drugi paket– Krizne mere usred leta***, a za VII i VIII.

Nastavak uplate **delo minimalca**, **razvojni kredit** i **državne garancija** na bankarske kredite, **podsticanje zapošljavanja – prva plata“**

Protivrečne mere i primena: Rast plata u javnom sektoru i penzija od nove godine + 6%, plus „iznenađenja jednokratnih isplata“, kao i obično, verovatno za Novu godinu.

Devetomesečni rezultati

- ▶ Pad BDP, II kvartal preko 6%, nasuprot rastu i I kv. od 5%. Treći kvartal, **rezultati verovatno povoljniji, ali je kritičan kraj godine.**
- ▶ Srbija bez vlade, sa konačno poznatim mandatarom.
- ▶ **Investicije iz inostranstva pad od 37% u odnosu na prethodnu godinu**
- ▶ **Javne investicije u porastu** – usmerene na infrastrukturu, vojsku i zdravstvo, deficitarno
- ▶ **Manjak u budžetu** za 7 meseci 330,4 milijardi din, prošle godine višak 39 milijardi
- ▶ **Ino-dug povećan** sa 25 na blizu 20 milijardi E. Udeo javnog duga u BDP sigurno ide preko 60% BDP, sa 49%. Predviđeni zakonski maksimum do 45%.
Eskalacija budžetskog deficita na iznos od 8-10% BDP. Utešno i drugima će deficit nebu pod oblake.

Šta sa deficitom, obavezama prema inostranstvu, javnim dugom?

- ▶ **Pozajmićemo**, pod kojim uslovima – SAD, Kina...
- ▶ **Pomoći će nam EU**, da ali do kada i na čiji račun
- ▶ Poruka O. Varheli (9.10.20): „Investicioni plan ne vredi bez brzih reformi“ 9. mlrd E za region. (Nije navedeno koliko za tranziciju energetike)
- ▶ **Preraspodelićemo** – od koga. Poreska politika ne može nadomestiti manjkove, ali relativne ekonomske veličine neumoljivo su inertne:
- ▶ **Gde su zaturiše**; platni razredi, relativne zarade i zaposlenost u javnom sektoru, obim i delokrug državne administracije – da li je i to pod reforme?
- ▶ **Privatni sektor** pod različitim pritiskscima...
- ▶ **Sektorska politika**. Nema je....

Energetika

- ▶ **Pod udarom krize** zaposlenosti i slabe tražnje.
- ▶ **Prioritetni su energenti**, posebno mineralni izvori neobnovljive energije: nafta, gas, ugalj – ne samo zbog smanjivanja zaliha i povećanja troškova njihove eksploatacije, već i zbog načina njihovog korišćenja (sagorevanja)
- ▶ To je donelo bezbroj najvećih ekoloških šteta, poput kiselih kiša, posledica „gasova staklene bašte“, aerozagadenja, deponija pepela i čađi itd.
- ▶ **Nepovoljna struktura potrošnje**, gubici...
- ▶ Setiti se obaveza energetske zajednice; 27% OIE, gašenje 12 ložišta, 10% biogoriva, smanjenje potrošnje el. energije po stanovniku, podizanje energ. efikasnosti, smanjenje gubitaka...

Ekonomija i tranzicija energetike Srbije socijalo pravičan i ekološki pristup

- ▶ EKONOMIJA I ZAGAĐENJE ŽIVOTNE SREDINE
- EKONOMSKA ODRŽIVOST – **NA DRUGI NAČIN**
- EKONOMIJA, EKOLOGIJA I SOCIJALNA PRAVDA
- Energetska **sektorska tranzicija**
- **Deregulacija**: pristup gasu, elektrotržište, toplotna energija
- **Postepeno prevazilaženje uglja** – kompanije i kopovi kao teško nasleđe. Sve u **okviru EPS-a?**
- Kako u **pravičnu tranziciju?**
- Dogovoriti se oko **razumevanja pravde**, veoma je teško, ali mora se.
- **Dijalogom**: najvažnije je učešće mladih i obrazovanih. Primer Finske – najobrazovaniji, najsrećniji i najmanje podložni korupciji.. narod

HVALA NA PAŽNJI!

